

Az atompályák és a kvantumszámok

Az elektronok tartózkodási helyei az atomban az elektron hullámtulajdonságai segítségével adhatóak meg. Az atompályák pontthalmazainak megadásához ún. hullám-sűrűségfüggvényeket használunk (pl. Schrödinger-egyenlet).

Az atompálya:

Azt a térrészt az atomban, amelyet alkotó pontokra igaz, hogy az elektron előfordulási valószínűsége nagy (>90%) az elektron atomi pályájának, röviden atompályának nevezzük.

A molekulapálya:

Azt a térrészt a molekulában, amelyet alkotó pontokra igaz, hogy a kovalens kötést létrehozó elektronok előfordulási valószínűsége nagy (>90%), molekulapályának nevezzük.

Az atompályák jellemzésére kvantumszámokat használunk. Egy atompályát háromféle kvantumszámmal lehet egyértelműen megadni: a fő-, a mellék-, és a mágneses kvantumszámokkal.

A főkvantumszám és az elektronhéjak:

A főkvantumszám az atompályák „méretét”/”nagyságát” adja meg. Jele: n („kis n ”), lehetséges értékei: pozitív egész számok: 1, 2, 3, ...

Azonos főkvantumszámú atompályák elektronhéjat alkotnak. Az elektronhéjak jelölésére nyomtatott nagy betűket használunk: K, L, M, N, O, ... amelyek ilyen sorrendben $n=1$, $n=2$, ... főkvantumszámú atompályák halmazait jelölik.

A mellék kvantumszám és az alhéjak:

A mellék kvantumszám az atompályák „alakját” adja meg. Jele: l („kis l ”), lehetséges értékei természetes számok: 0, 1, 2, ... ($n-1$). Egy adott főkvantumszámú (n) atompálya lehetséges maximális mellék-kvantumszám értéke: ($n-1$). A mellék-kvantumszámok jelölésére nyomtatott kis betűket használunk. $l=0 \rightarrow s$; $l=1 \rightarrow p$; $l=2 \rightarrow d$; $l=3 \rightarrow f$. (S stood for *Sharp*, P for *Principal*, D for *Diffused*, F for *Fundamental*)

Egy elektronhéjon (K, L, M, N...) belül az azonos mellék kvantumszámú atompályák alhéjakat alkotnak. Az azonos alhéjhoz tartozó atompályáknak így a fő- és a mellék kvantumszáma is megegyezik.

Az alhéjakat ezért a fő- és mellékkvantumszám együttes megadásával tehetjük meg:

pl. 1s, 2s, 2p, 3s, 3p, 3d, 4s, 4p, 4d, 4f ... (miért nincs 2f alhéj? ☺)

Mágneses téren kívül az atompályák energiaszintjeit a fő- és a mellék kvantumszám együttesen határozza meg. Elsősorban a fő- és mellék kvantumszám összege ($n+l$) számít, olyan módon, hogy az alacsonyabb ($n+l$) összeggel jellemezhető alhéj mélyebb energiaszintet jelöl. Ha ez az érték két alhéjra (pl. 2p és 3s) azonos, akkor közülük az a mélyebb energiaszintű, amelynek kisebb a főkvantumszáma (a 2p alhéj alacsonyabb energiaszintű mint a 3s).

A mágneses kvantumszám:

Mágneses térben az azonos alhéjokhoz tartozó atompályák energiaszintjei is eltérőnek bizonyulnak.

A mágneses kvantumszám az atompályák térbeli irányultságát mutatja meg. Jele: m („kis m ”), lehetséges értékei: $-l$ („mínusz l ”); $-(l-1)$ ..., -1 , 0 , $+1$ (plusz egy), $+2$, ..., $+(l-1)$; $+l$. A mágneses kvantumszám lehetséges értékeit az adott alhéjat jellemző mellék kvantumszám határozza meg. Pl. d alhéj esetén: -2 ; -1 ; 0 ; $+1$; $+2$. A lehetséges értékek darabszáma: $2l + 1$ („kettő l plusz egy”). d alhéj esetén a mágneses kvantumszámok lehetséges száma $2 \cdot 2 + 1 = 5$.

Az atompályákat a háromféle kvantumszám együttesen adja meg. Pl. $2p_{-1}$ jelenti azt az atompályát, amelynek főkvantumszáma: $n=2$; mellék kvantumszáma: $l=1$; mágneses kvantumszáma $m=-1$. Ugyanez a $3d_{+2}$ atompályára: $n=3$; $l=2$; $m=+2$.

Ábra a következő oldalon!

